

ספר
שְׁעָרֵי
תְּשׁוּבָה

לרבינו יעקב אביחצירא זצוק"ל

המבואר

כ"ח פירושים עמוקים
על התיבה 'תשובה'
בדרושי מוסר ולקח טוב
על דרכי התשובה

אוצרות התשובה
ליקוטים מכל ספרי רבינו זי"ע
על גדלה ומעלתה של התשובה

מהדורה מפוארת
עם ציונים והוספות רבות

מדורת פריעמין

ספר
שְׁעָרֵי
הַתְּשׁוּבָה

פירושים עמוקים
על דרכי התשובה

עם ביאור
בינת התשובה
בו יבוארו דבריו בטוב טעם, על דרך הפשט
ויתפרשו הרמזים והסודות, ועומק הכוונה בדבריו

ילקוט
עין התשובה
מאסף עשיר של מקורות לדבריו, מאמרי חז"ל שהובאו באמרותיו
ליקוטים נרחבים משאר ספריו, הארות והערות בכונתו
סדורים להפליא וערוכים בשפה ברורה ונעימה

יו"ל על ידי ממלכת התורה 'עוז והדר'
תשע"ג

מדורת פריעמין

עַל יְדֵי תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה עוֹשִׂים תְּקוּן גְּדוֹל לְמַעֲלָה

בִּינָה דְתְּבוּנָה זו, וְהִיא בְּשֵׁלֶשׁ רֵאשׁוֹנוֹת דְתְּבוּנָה זו^א. [ב.] וְהַזְעִיר אֲנַפִּין שְׁבָה נִקְרָא תְּבוּנָה רֵאשׁוֹנָה. [ג.] וְהַמְּלָכוֹת שְׁבָה הִיא תְּבוּנָה שְׁנִית. [ד.] וְהַחִיצוֹנִיּוֹת נֶצַח הוּד יְסוּד שֶׁל הַמְּלָכוֹת הַזֹּז יוֹרְדִים לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּזַעִיר אֲנַפִּין וְהֵם תְּבוּנָה שְׁלִישִׁית. וְשֵׁלֶשׁ תְּבוּנוֹת אֵלוֹ עִם הַבִּינָה שְׁעָלֵיהֶם^ב, נִקְרָאִים אַרְבַּעָתָם בְּשֵׁם [ז.] 'תְּבוּנָה', שְׁבָה שֵׁם ס"ג בְּפִרְטוֹת^ג,

תְּשׁוּבָה. אֶפְשָׁר לְרַמֵּז, דְּכָתַב רַבְּנוּ זְלָה"ה (עַץ חַיִּים שַׁעַר יוֹד פ"ט) [ח.] דְּבִינָה שֶׁהִיא אֲמָא עֲלָאָה^ד, שֵׁשׁ סְפִירוֹת עֲלִיוֹנוֹת שְׁבָה הֵם הַנִּקְרָאִים אֲמָא עֲלָאָה, בִּינָה עֲלִיוֹנָה, וְשֵׁם הוּא שֵׁם אֶהְיָ^ה, וְהָאֲרַבַּע סְפִירוֹת הָאֲחֵרוֹנוֹת נִקְרָאִים 'תְּבוּנָה'. וּבְאֵלוֹ הָאֲרַבַּע אֲחֵרוֹנוֹת הַנִּקְרָאִים 'תְּבוּנָה' יֵשׁ אַרְבַּעָה פְּרָצוּפִים, [ח.] הָעֲלִיּוֹן נִקְרָא 'בִּינָה', וְהִיא

חמשת
פרצופי
בינה

בִּינַת הַתְּשׁוּבָה

חֲכָמָה וּבִינָה הֵם פְּרָצוּף רֵאשׁוֹן הַנִּקְרָא בִּינָה שְׁבַתְבוּנָה. וְאַחַר כֵּן יֵשׁ פְּרָצוּף שְׁנֵי שְׁבַתְבוּנָה הַשְּׁנַיִם בְּנוֵי מוֹ' סְפִירוֹת חַג"ת נְה"י [חסד גְּבוּרָה תְּפָאֶרֶת, נֶצַח הוּד יְסוּד], וְאַחַר כֵּן יֵשׁ פְּרָצוּף שְׁלִישִׁי שְׁבַתְבוּנָה הַשְּׁלִישִׁי הוּא סְפִירַת מַלְכוּת שְׁבָה, וּמַלְכוּת זוֹ עֲצָמָה יֵשׁ בָּהּ עֶשֶׂר סְפִירוֹת, וּמַחִיצוֹנִיּוֹת נֶצַח הוּד יְסוּד שְׁבָה נֶעֱשֶׂה פְּרָצוּף רְבִיעִי הַמְּתַלְבֵּשׁ בְּזַעִיר אֲנַפִּין. ד. כְּלוּמַר הַבִּינָה שְׁבַתְבוּנָה. ה. שֵׁם ס"ג הוּא הוּי"ה בְּמִלּוֹי כוּה: יו"ד ה"י ו"א ה"י, וְהוּא בְּבִינָה [אֲמַנָּם בְּפִרְטוֹת הַיְיָנוּ כְּשִׁמְתַחֲלָקִים לְב' פְּרָצוּפִים אִמָּא וְתְּבוּנָה, אִז שֵׁם ס"ג הוּא בְּתְּבוּנָה].

א. עֵינִן הַתְּשׁוּבָה תְּלוּי בְּבִינָה כִּידוּע וְלִכְּן דּוֹרֵשׁ רַבִּינוּ שְׁתִּיבַת תְּשׁוּבָה בְּאוֹתִיוֹתֶיהָ רּוּמּוֹת עַל הַבִּינָה, וּמִקְדִּים לְפָרֵשׁ כָּל חֲלָקֵי הַבִּינָה כְּמוֹ שְׁנַתְּבָאָרוּ בַּע"ח וּבִסוּף דְּרַבְּרִיּוֹ מִפְּרֵשׁ אֵיךְ נִרְמָזוּ בְּתִיבַת 'תְּשׁוּבָה'. ב. כְּלוּמַר אַע"פ שֵׁשׁ אַהֲי"ה הוּא בְּאֲמָא, מִכָּל מְקוֹם בַּעַת שְׁנַחֲלָקִים לְב' פְּרָצוּפִים שֵׁהֶם אֲמָא עֲלֵאָה וְתְּבוּנָה, אִזוּ חֲלָק הָעֲלִיּוֹן הַנִּקְרָא 'אֲמָא עֲלֵאָה' הוּא שֵׁם אַהֲי"ה, וְחֲלָק הַשְּׁנִי הַנִּקְרָא 'תְּבוּנָה' שֵׁם הוּא שֵׁם ס"ג כְּמַבְאָר בַּע"ח שֵׁם. ג. כְּלוּמַר שֶׁהַתְּבוּנָה עֲצָמָה מַתְּחַלְקֶת לְעֶשֶׂר סְפִירוֹת הַמַּתְּחַלְקִים לְד' פְּרָצוּפִים, וְג' סְפִירוֹת רֵאשׁוֹנוֹת שְׁבָה שֵׁהֶם כְּתֵר

עֵינֵן הַתְּשׁוּבָה

וּבְשַׁעַר הַכְּלָלִים (פ"א) מוֹבָא עוּד: וְזֶהוּ סוּד אֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל מ"ס שְׁבַלְחוֹת בְּנֵס הָיוּ עוֹמְדִין. פ"י כִּי הָלַךְ ב' בְּחִינּוֹת יֵשׁ בְּבִינָה וְתְּבוּנָה כְּנ"ל כִּי בְּהִיּוֹתָה פְּנִים בְּפְנִים עִם אָבָא נִקְרָא ס' שֶׁהִיא כְּנֶגֶד ו"ס שְׁבָה שֵׁהֶם כְּתֵר חֲכָמָה בִּינָה, דַּעַת חֲסֵד גְּבוּרָה. וְנִקְרָא מ' בְּהִיּוֹתָה בְּלִי זְוֹג בְּעֶרְךָ ד' תְּחַתּוֹנוֹת שֶׁלָּה שְׁנֹכְנַסַּת בְּזו"א. [ב.] תְּבוּנָה שְׁבָה שֵׁם ס"ג בְּפִרְטוֹת. הַעֵינֵן מְבֹאָר בַּעַץ חַיִּים שַׁעַר הַכְּלָלִים (פ"ב), בְּבוֹאָה לְבָאָר עֵינֵין הַפְּעוּטוֹת בֵּן ו' שְׁנַיִם וְג' חֲדָשִׁים, וְכֵן אֵת הִיּוֹתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אֲבִינוּ בֵּן ס"ג שְׁנַיִם בְּקַבְלוֹ אֵת הַבְּרֻכּוֹת, וְז"ל: כִּי הוּ' שְׁנַיִם כָּל א' כָּלּוֹל י' הֵם ס', הֵם הו' סְפִירוֹת כְּתֵר חֲכָמָה בִּינָה חֲסֵד גְּבוּרָה, וְעוּד שְׁלִישׁ הַמְּכוּסָה הוּא ג' שְׁנַיִם אַחֲרוֹת שְׁלִישׁ מו' שְׁנַיִם וְהַכָּל ס"ג, וְז"ס שֵׁם ס"ג הוּא בְּבִינָה כִּי בִּינָה מִתְּפַשֵּׁט עַד הַחֲזוֹה דו"א וְשֶׁהוּא ס"ג שְׁנַיִם. עכ"ל. וּמְבֹאָר שְׁמַתָּאִים שֵׁם זֶה לְתְּבוּנָה בְּעִיקָר כִּי נְה"י דְּמַלְכוּת דְּתְּבוּנָה הוּא הַמְּתַפְּשֵׁט בְּזו"א, כְּמַבְאָר לְמַעֲלָה [מַשְׁא"כ בִּינָה עֲלֵאָה מִשְׁמַשֵּׁת בְּעִיקָר בְּשֵׁם אַהֲי"ה].

[א.] דְּבִינָה שֶׁהִיא אִמָּא עֲלָאָה וְכו'. בַּעַץ חַיִּים: כָּל הָעוֹלָה כִּי ה' רֵאשׁוֹנָה שֶׁל הַשֵּׁם, הִיא שֵׁם ס"ג א', כּוֹלֵל י"ס פְּנִימִיּוֹת וְחִיצוֹנִיּוֹת, וְנִקְרָא תְּבוּנָה, וְיֵשׁ בָּהּ ג"ר הַנִּקְרָא בִּינָה. וּו"ק הַנִּקְרָא תְּבוּנָה, וּמַלְכוּת שְׁבָה נִקְרָא תְּבוּנָה, וְחִיצוֹנִיּוֹת נְה"י שֶׁל הַמַּלְכוּת זוֹ נִקְרָא ג"כ תְּבוּנָה. וְהָרִי הֵם בִּינָה א' וְג' תְּבוּנוֹת, וְכָל ד' בְּחִי' אֵלוֹ נִקְרָא תְּבוּנָה דְּס"ג דְּה' רֵאשׁוֹנָה. וְעוּד יֵשׁ בִּינָה עֲלִיוֹנָה רְמוּזָה בְּיו"ד שֶׁל הוּי"ה וְיֵשׁ בָּהּ דְּמִיּוֹן כָּל בְּחִי' אֵלוֹ, אֲלָא שְׁנִקְרָא בִּינָה דְּאֶהְיָ דְּיוֹדִי"ן, וְהָרִי יֵשׁ בִּינָה עֲלִיוֹנָה וְתְּבוּנָה. וְהֵם סוּד ס"ם דְּאַפְרַסְמוֹן, וְכֵן בְּתְּבוּנָה עֲצָמָה יֵשׁ בִּינָה וְתְּבוּנָה וְגַם אֵלוֹ ס"ם דְּאַפְרַסְמוֹן. ע"כ.

וְרֵאָה עוּד שֵׁם (פְּרָק ה' מ"ב): ד' בְּחִי' נִשְׁיִם בְּאֲמָא עֲלֵאָה בְּחִי' חֲב"ד שֶׁלָּה נִקְרָא אֲמָא עֲלֵאָה וְחַג"ת שֶׁלָּה נִקְרָא תְּבוּנָה רֵאשׁוֹנָה וְנְה"י שֶׁלָּה תְּבוּנָה שְׁנִיָּה וּמַלְכוּת שֶׁלָּה נִקְרָא תְּבוּנָה שְׁלִישִׁית וְהִיא רְבִיעִית בְּעֶרְךָ בִּינָה וּבִי"ס שֶׁל תְּבוּנָה זוֹ הִג' מִתְּלַבֵּשֶׁת כָּל צֶלֶם דו"א. ע"כ.

וְהֵם בְּאַרְבַּע תַּחְתּוֹנוֹת דְּאִמָּא עֲלָאָה. דְּאִמָּא עֲלָאָהּ הִיא בְּשֵׁשׁ סְפִירוֹת שְׁשֵׁם שֵׁם אֱהִי"ה, וְהָאֲרַבַּע תַּחְתּוֹנוֹת הֵם נִקְרָאִים 'תְּבוּנָה', וְנִחְלָקָת לְשִׁלְשָׁה חֻלְקִים כְּאִמּוֹר, הַחֻלְק הָאֶחָד נִקְרָא 'בִּינָה' דְּהֵינּוּ בִּינָה דְּתְבוּנוֹת, וְהַשְּׁלִישָׁה חֻלְקִים נִקְרָאִים שְׁלֹשׁ תְּבוּנוֹת, וְהֵשֶׁשׁ רְאשׁוֹנוֹת הֵם בִּינָה הַעֲלִיוֹנָה שְׁבָה אֱהִי"ה הַנִּקְרָא סִמְךָ' :

נִמְצָא חֲמִשָּׁה חֻלְקִים יֵשׁ בְּבִינָה, וְהֵם בִּינָה הַעֲלִיוֹנָה שְׁהִיא סִמְךָ כְּאִמּוֹר, וְהָאֲרַבַּע־אֲחֵרִים הֵם הַעֲלִיוֹנָה שְׁבֵהֶם הִיא גַם כֵּן נִקְרָאת 'בִּינָה', וְשִׁלְשׁ תְּבוּנוֹת תַּחְתִּיהָ כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְנוּ. וְכֹלֶם נִקְרָאִים 'תְּשׁוּבָה עֲלָאָה', [ג] שְׁהֵרִי כְּשֶׁאִמָּא מְזַדְּוֹגָת עִם אַבָּא כֹּל הַה' פְּרָצוּפִין אֵלוֹ נַעֲשִׂים פְּרָצוּף אֶחָד. נִמְצָא

ה' פרצופי
הבינה
נעשים
אחד ע"י
התשובה

כֹּלֶם כְּאֶחָד נִקְרָאִים 'תְּשׁוּבָה עֲלָאָה', וְהַעוֹשָׂה שׁוֹם עוֹן רַחֲמָנָא לְצַלֵּן פּוֹגֵם בְּחִמְשָׁתָן, [ד] וְצָרִיךְ שִׁיעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה כְּרָאוּי עַד שִׁיתַּתְקִנוּ חִמְשָׁתָן וְיִחְזְרוּ פְּרָצוּף אֶחָד, וְתִהְיֶה אִמָּא רְאוּיָה לְהִזְדְּוֹג עִם אַבָּא בְּפְרָצוּף אֶחָד בְּלִי שׁוֹם פָּגֵם. וְאִפְשָׁר דְּלָזָה כְּוִנוֹ רְבוּתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבְרָכָה שְׁאִמְרוּ (יּוֹמָא פ.ג.) גְּדוּלָה תְּשׁוּבָה שְׁמַגְעַת עַד כִּסָּא הַכְּבוֹד, וְהֵינּוּ עַד וְעַד בְּכֻלָּל, דְּכִסָּא הַכְּבוֹד הִיא אִמָּא, וְכַעֲיִנן שְׁמַגְעַת הַתְּשׁוּבָה עַד שִׁיתַּתְקִנוּ הַחֲמִשָּׁה פְּרָצוּפִים שְׁבָאִמָּא וְיִהְיוּ כֹלֶם פְּרָצוּף אֶחָד שְׁלֵם בְּלִי שׁוֹם פָּגֵם חֵס וְשְׁלוֹם:

וְאִפְשָׁר [ה] דְּלָזָה רּוֹמְזִים גַּם כֵּן חֲמִשָּׁה 'אוֹר' הַנִּקְרָאִים בְּיוֹם רְאשׁוֹן' שְׁרוֹמְזִים לְחֲמִשָּׁה פְּרָצוּפִים שְׁבָאִמָּא כְּאִמּוֹר, דְּשֵׁם

בינת התשובה

וַאימא נעשים כולם פרצוף אחד, על כן נקראים כולם תשובה עילאה. ב. כלומר, עד כסא הכבוד, וכולל את כסא הכבוד עצמו, שהתשובה מתקנת אותו. וכן גרס בילקוט שמעוני (הושע יד כמו מק"ל) בגמרא שם 'עד ועד בכלל', והובא לקמן (פ"ט, ע"ש עין המשנה). י. ה' פעמים 'אוֹר' שנאמרו בתורה במעשה בראשית.

ו. עתה חוזר רבינו, לבאר את חלוקת הבינה והתבונה. ז. ונקרא סמך מפני שהוא בנוי מו' ספירות עליונות שבבינה, שכל אחת מתחלקת לעשר ספירות, נמצא ששים כמנין סמך. ח. שהרי תשובה היא בינה, וע"י תשובה עילאה תחזור אימא להתייחד עם אבא, כמו שיבאר רבינו בהמשך, וכיון שלצורך זיווג אבא

עין התשובה

[ד] וצריך שיעשה תשובה שלמה כראוי עד שיתתקנו חמשתן, ויחזרו פרצוף אחד. וזה לשון הרמ"א (ויקרא טו): שבזמן הגלות אז מתפרדת לשני פרצופים בינה ותבונה וכנגדן יש יש"ס ואבא והשפע בא רק מיש"ס ותבונה, אבל כשיש זכויות רבים בעולם, פי' כבזמן הגאולה אז נעשית פרצוף אחד ואז היא תבת בקיומה, שחזרה לקומתה האמיתית.

[ה] דלזזה רומזים גם כן חמשה אוֹר הנאמרים ביום ראשון וכו'. וכן הוא מפורש בוזהר (ח"ג פ.ג.) וזה לשונו: כד אתגלייא אימא עלאה לך אמרת (שמות ג.) 'אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה מדוע לא יבער הסנה', בגין דאיהי רחמיא אתמר בה לא יבער הסנה (כשהתגלגלה האם העליונה לך, אמרת 'אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה מדוע לא יבער הסנה'. משום שהיא רחמים, אמר בה 'לא יבער הסנה'). וחמש נהורין אית לה דאתקריאו קרני החמה עד הוד וכו', ואלין חמש סלקין לחמשין תרעין דבינה ובאלין חמש דאתמר דאינון חמש אוֹר דיומא קדמאה, דאינון לקבל חמש אצבעאן דימינא אתחזיאו לך בסנה, בגין דעתיד אנת לאפקא זרעא דאברהם מן גלותא, דאיהו דרגא (דאברהם) ימינא ומתמן בינה איהו רחמים גמורים יד הגדולה (וחמשה אורות יש לה, שנקראו קרני החמה, עד הוד. ומשם ועד הוד היו מאירים בך, רועה הנאמן. וזהו נתן הוד

[ג] שהרי כשאמא מזדוגת עם אבא כל ה' פרצופין א"ו נעשים פרצוף אחד. כן מבואר בעץ חיים (שער כה דרוש ד): בינה ותבונה לפעמים נכללין בפרצוף א' ולפעמים נחלקים, והנה בעת זיווגם דאו"א להוציא צלם המוחין אלו נכללין בינה ותבונה [בפרצוף אחד]. עכ"ל. והיינו שכאשר באים לזיווג ויחוד צריך שהכל יתאחד לאחד. ע"כ.

ושם כתב עוד (דרוש ח): ונודע כי עיבור ז"א היה למעלה ביסוד כשנכלל בינה ותבונה ביחד ושם נעשה פרצוף אחד וביסוד הראוי אל כל כללות הפרצוף זה שם היה העיבור של ז"א כי בזמן שתהיה התבונה לבד נפרדת מן הבינה אז יסוד של תבונה למטה כי כל כללות של הפרצוף של תבונה דילה הוא י"י של בינה עילאה וכשנצטרפו בינה ותבונה יהיה היסוד שלה אז גבוה מאד ומקומה ממקום שהיה תחילה פה תבונה וכשילדה בינה את ז"א היה בהיותה יחד פרצוף שלם עם תבונה ויצא ז"א. ע"כ. ובשער הכוונות (דרוש כוונת קריאת שפע דרוש ו): דבר זה קבלתי בפ"י ממורי ז"ל כי המוחין דגדלות דז"א הנקרא עיבור ב' הוא ע"י שנכללים חכמה עם יש"ס ונעשים פרצוף אחד ונכללת בינה עם התבונה ונעשים פרצוף אחד ואז שני פרצופים אלו מזדווגים לצורך המוחין דגדלות.

בְּחֻמְשָׁה פְּרָצוּפִים שֶׁל אִמָּא כְּאִמּוּר. וְהִתְקוּן הוּא צְרִיף שְׁיַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה עַד שְׁיִתְקַן כָּל הַחֻמְשָׁה פְּרָצוּפִים וְלֹא יִשָּׂא שׁוּם פָּגַם בָּהֶם, וְאַלְהֵם הֵם הַחֻמְשָׁה פְּעָמִים 'אֹר' שְׁנֶאֱמָרוּ, לְרַמֵּז שְׁצָרִיף תְּשׁוּבָה עַד שְׁיִתְקַנוּ כָּל הַחֻמְשָׁה פְּרָצוּפִים וְיִסַּר מֵהֶם כָּל סִיג וְכָל פָּגַם וְכָל מוּם הַנֶּחְמָז בִּתְהוּ וְבַהוּ וְגו', וְיִחְזְרוּ לַחֻמְשָׁה 'אֹר' וְיֵאִירוּ כְּבְרָאוֹנָה. וְאַלּוּ הֵם חֻמְשָׁה 'אֹר', דְּהֵינּוּ שְׁיִתְקַנוּ כָּל הַחֻמְשָׁה פְּרָצוּפִים וְיִחְזְרוּ לַחֻמְשָׁה 'אֹר', וְיֵהִיו פְּרָצוּף אֶחָד שֶׁלֵּם בְּלִי שׁוּם פָּגַם:

וְאִפְשָׁר דְּלֹזָה גַם כֵּן נֶאֱמַר בְּיוֹם רֵאשׁוֹן (שם פסוק ה) 'יוֹם אֶחָד' וְלֹא נֶאֱמַר 'יוֹם רֵאשׁוֹן'¹², דְּמָה שְׁאָמַר 'יוֹם אֶחָד', דְּהֵינּוּ

נֶרְמָזָה הַתְּשׁוּבָה כְּפִדּוּעַ, דְּמִלַּת 'בְּרָאשִׁית' הִיא רִמְזוֹת לַתְּשׁוּבָה, [10] דְּבִי"ת רַבְתִּי שְׁבַמְלַת 'בְּרָאשִׁית' הִיא רִמְזוֹת לְבִינָה" שֶׁהִיא תְּשׁוּבָה עֲלָאָה, וְאוֹמְרַת הַתּוֹרָה (בראשית א א) 'בְּרָאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ', דְּהֵינּוּ עַל יְדֵי הַתְּשׁוּבָה הַנֶּרְמָזָת בְּמִלַּת 'בְּרָאשִׁית' מִתְקַיְמִים הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. [11] וְאַחַר כֵּן אוֹמַר (שם פסוק ב) 'וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְהוּ וְבַהוּ וְגו', דְּהֵינּוּ אִם הָאָדָם פָּגַם בְּחֻמְשָׁה פְּרָצוּפִים שֶׁל אִמָּא, וְזָהוּ הַפָּגַם 'תְהוּ וְבַהוּ וְחֻשְׁךְ', וּמִלַּת 'תְהוּם' נִדְרָשֶׁת לְתַרְי אֲנִפִי, נִדְרָשֶׁת לְתַהוּם כְּפִשְׁטָה, וְעוֹד [12] 'תְהוּם' אוֹתִיוֹת 'הַמְנוֹת' (זוהר ח"ג רע"ט.), הֲרִי חֻמְשָׁה, וְהֵם תְהוּ וְבַהוּ וְחֻשְׁךְ וְתַהוּם וְהַמְנוֹת, לְרַמֵּז שְׁעֲשֶׂה חֻמְשָׁה פְּגָמִים

בִּינַת הַתְּשׁוּבָה

צ"ל 'ראשון', וכדברי רש"י שם: 'יום אחד', לפי סדר לשון הפרשה היה לו לכתוב 'יום ראשון', כמו שכתוב בשאר הימים 'שני, שלישי, רביעי, למה כתב 'אחד' [ורש"י פירש לפי שהיה הקדוש ברוך הוא יחיד בעולמו, שלא נבראו המלאכים עד יום שני, עיי"ש].

יא. כדאייתא בגמרא (שם קד.): 'אלף ב"ת, אלף בינה [וראה עוד מה שכתב בזה בפרדס רמונים שער כז פ"ה], ועוד, כי ב"ת זו היא ב' רבתי, ואותיות רבתי הם בבניה כדאייתא בווהר (מ"ג קפ:). וראה בעין התשובה על אות ב"ת שבתית ב'ראשית'. יב. שהרי לפי סדר הפרשה שם היה

עֵין הַתְּשׁוּבָה

ובפירוש הגר"א לספרא דצניעותא (פרק א) כתב: 'בראשית' סוד בינה דעת שבה 'בראשית', שהוא כולל שית תיקונים שית יריעין וכו'. בראשית ברא שית עלייהו הוא בינה שהיא ברא כל השש קצוות וכמו שכתב בתיקון¹³ חדש (ח"ב ב נח): 'בראשית ברא שית כו מאי שית אלין שית סטריין כו' בנינה אתמר 'מי ברא אלה' כו'. והאי משכן עילאה דעלייהו אתקרי מי הוא הא דכתיב 'מי ברא אלה' והאי מי איהו בינה כו'. והיא עלייהו שמתפשטת בהן וכו'. כמו שכתב בתקונים (תיקון יא כו): 'בראשית' 'ברא שית', ומאי ניהו, שית היכלין כו', אימא עילאה עלייהו דאיהו היכלא שביעאה.

וכן איתא בווהר (ח"ג רמב): על הפסוק ביחזקאל (א כ) 'אני בתוך הגולה על נהר כבר': מאי 'כבר', כ' כתר, ב' בינה, ר' ראשית חכמה, כתר בימינא חכמה בשמאלא בינה באמצעיתא.

[12] ואחר כך אומר 'והארץ היתה תהו ובהו' וגו'. רבינו מבאר שתהו ובהו וחשך וכו' הם פגמי החטא, ויהי אור' הוא תיקון החטאים. וכעין זה איתא במדרש (ב"ר ג ח): 'והארץ היתה תהו' אלו מעשיהם של רשעים, ויאמר אלהים יהי אור' אלו מעשיהן של צדיקים. [13] תהוים אוֹתִיוֹת הַמּוֹת. ראה גם במדרש תחנומא (וישב ב) 'וחושך על תהוים' זה מלאך המות המחשיך פניהם של בריות.

למשה, להודיע שכולם נתנו לך, אפילו עד הוד. ולכן פני משה כפני חמה. וחמשה אלה עולים לחמשים שערי בינה. ובחמשה אלה נאמר שהם חמשה אור של יום הראשון, שהם כנגד חמש אצבעות של הימין נראו לך בסנה. משום שאתה עתיד להוציא את זרע אברהם מהגלות, שהוא דרגת אברהם - ימין. ומשמם בינה, היא רחמים גמורים, היד הגדולה]. מסטרא דגבורה יד החזקה חמש רקיע ביום שני לקבל חמש אצבען דשמאלא, אבל מסטרא דדרגא דילך (שם יד ח) 'ובני ישראל יוצאים ביד רמה' דגוף ותרין דרועין ותרין שוקין לקבל חמש אצבען, ה' ה' ה' ה' אצבען דיד ימין וה' דיד שמאל ותרין דרועין ותרין שוקין וגוף דאינן חמש דסלקין י"ה [נבל מצד הגבורה, היד החזקה, חמשה רקיע ביום שני, כנגד חמש אצבעות השמאל. אבל מצד דרגתך 'ובני ישראל יוצאים ביד רמה'. שגוף ושתי זרועות ושתי שוקים כנגד חמש אצבעות, ה' ה' ה' חמש אצבעות של יד ימין, וחמש של יד שמאל, ושתי זרועות ושתי שוקים וגוף, שהם חמש שעולים י"ה].

[10] דבי"ת רבתי שבמלת בראשית היא רומזת לבינה שהיא תשובה עילאה. מובא

בעץ חיים (שער מב פ"ד): 'עולם הבריאה שהוא בחינת בינה כנ"ל אשר היא נקרא אב"ת רבתי דבראשית, וזהו 'כי תבנה בית חדש' (דברים כב ח) בית עלאה. וראה עוד בפרי עץ חיים (יום הכפורים דרוש ג) במילת בראשית, שהם אותיות שאר ב"ת, ובית הוא בינה, הנקרא ב"ת כנודע.

שובי
השלמות
תשובה
בשלמות

דָּכַל הַחֲמִשָּׁה פְּרָצוּפִים שְׂבָאָמָא נְתָקְנוּ וְנַעֲשׂוּ פְּרָצוּף אֶחָד, וְזֶהוּ שְׂאָמַר 'יוֹם אֶחָד', דְּהֵינּוּ שְׁנַעֲשׂוּ הַחֲמִשָּׁה פְּרָצוּפִים פְּרָצוּף אֶחָד שְׁלֹם בְּלִי שׁוּם פְּגָם. וְאֶפְשָׁר דְּעַל הַחֲמִשָּׁה פְּרָצוּפִים שִׁישׁ בְּאָמָא נְקָרָת ה"א שְׁהוּא חֲשָׁבוֹן חֲמִשָּׁה. [ט] וְכֵן נִמִּי מַלְכוּת נְקָרָת ה"א אַחְרֹנָה, דְּשִׁיף גַם בַּהּ חֲמִשָּׁה תְּקוּנִים כְּחֲשָׁבוֹן ה"א:

וְאֶפְשָׁר לְרַמֵּז בְּזֶה מַה שְׂאָמַר שְׁלֵמָה הַמְּלִךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (שִׁיה"ש ז א) שׁוּבֵי שׁוּבֵי הַשְּׁלוֹמִית שׁוּבֵי וְנִחְזָה בְּךָ מַה תִּחְזוּ בַּשְּׁלוֹמִית פְּמַחֲלַת הַמַּחְנִימִים, דְּמַזְהִיר

הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְנִשְׁמָה שְׁתַּעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה בְּשְׁלֵמוֹת דְּהֵינּוּ שְׁתַּשׁוּב ה"א אַחְרֹנָה שְׁהִיא הַמְּלָכוֹת לְגַבֵּי וְא"ו שְׁהוּא זְעִיר אֲנַפִּין, וְתַשׁוּב ה"א רֵאשׁוֹנָה שְׁהוּא אָמָא לְגַבֵּי יו"ד שְׁהִיא אָבָא, [י] דְּמַלְת תְּשׁוּבָה כְּךָ הוּא עֲקָרָה תַּשׁוּב ה"א, [יא] וְנִדְרָשֶׁת עַל ה"א אַחְרֹנָה וְעַל ה"א רֵאשׁוֹנָה, וְזֶהוּ 'שׁוּבֵי שׁוּבֵי הַשְּׁלוֹמִית' כְּנִגְדַּד שְׁתִּי אוֹתִיּוֹת אַחְרֹנוֹת דְּשֵׁם הַיּוֹי"ה (שֵׁם) [שְׁהֵם] ו"ה, דְּהֵינּוּ שְׁתַּשׁוּב ה"א אַחְרֹנָה לְהִתְחַבֵּר עִם וְא"ו, וְזֶהוּ 'שׁוּבֵי שׁוּבֵי', כְּנִגְדַּד שְׁתִּי אוֹתִיּוֹת ו"ה שִׁישׁוּבּוּ וְיִתְחַבְּרוּ בְּשְׁלֵמוֹת כְּרֵאוּי. 'שׁוּבֵי

עֵין הַתְּשׁוּבָה

הַמִּקְדָּשׁ וְנִתְחַרְקוּ יִשְׂרָאֵל מִשֵּׁם וּגְלוּ בֵּין הַעַמִּים, וּמִשׁוּם זֶה כָּל מִי שְׁעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה גֹרֵם לְהִשְׁיֵב אוֹת ה' אוֹת ו', וְהַגְּאוּלָּה תְּלוּיָהּ בְּזֶה. ע"כ.

וּבְהַמְשַׁךְ (שֵׁם כָּבֵד) אֵיתָא שֵׁם: אֵית בַּר נִשׁ דֹּאִיהוּ רִשְׁעָ גַּמּוּר כָּל יַמְיּוּ וְאִיהוּ עוֹבֵר עַל כַּמָּה פְּקוּדִין דְּלֹא תַעֲשֶׂה וּמִתְחַרֵּט וּמוּדָה עֲלֵיהּוּ וּלְבַתֵּר כֵּן לֹא עֵבֵד לֹא טָב וְלֹא בִישׁ, לְדֹא וְדֹאֵי יִמְחוּל לִיָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲבָל לֹא דִיּוּכָה לְתַשׁוּבָה עֲלֵיהּ. אֵית בִּינָה לְבַתֵּר דִּייתוּב מַחְטָאֵי וּמִתְכַפֵּר לִיָּה אִיהוּ אוֹיִל בְּדֶרֶךְ מִצְוָה וּמִתְעַסֵּק בְּכָל כּוּחוֹ בְּדַחֲלִילוּ וּרְחִימוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דֹּא זְכִי לְתַשׁוּבָה תַתָּא דֹּאֲתַקְרֵי ה', וְדֹא אִיהוּ תְּשׁוּבָה תַתָּא. וְאֵית בִּינָה לְבַתֵּר דְּמִתְחַרֵּט מַחוּבּוּי וְיַעֲבִיד תְּשׁוּבָה וְיַתְעַסֵּק בְּאוּרִייתָא בְּדַחֲלִילוּ וּרְחִימוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלֹא ע"מ לְקַבֵּל פִּרְסָ, דֹּא זְכִי לֹאֵת ו' וְאִיהוּ בֵּן י"ה וְעַל שְׁמִיָּה אֲתַקְרֵי בִּינָה, וְדֹא גְרִים דְּתַשׁוּב ו' לְגַבֵּי ה', וּמַלְת תְּשׁוּבָה כֵּךְ הִיא תְּשׁוּב ו' לֵה, וְלַעֲוֹלָם לֹא שְׂרִיא ה' בְּכַר נִשׁ וְלֹא ו' בְּלֹא דַחֲלִילוּ וּבְלֹא רְחִימוּ דֹּאִינּוּ י"ה יֵרֵא וְאֵהֲבָה קְרִינָן לִיָּה וְדֹאֵי, וּמִתְמַן אֲתִייהִיבּוּ הַתּוֹרָה וְהַמְצוּה דֹּאִינּוּ בֵּן וּבַת [וְרֵאָה עוֹד בְּכוּרָה] (שֵׁם כָּבֵד: ח"א ע"ט: ח"ב רנ"ה:).

וְנִדְרָשֶׁת עַל ה"א אַחְרֹנָה וְעַל ה"א רֵאשׁוֹנָה. וְזֶה לְשׁוֹן חֶסֶד לְאַבְרָהָם (מַעֲנֵן דְּנִהַר מֵא): וְדַע כִּי אִם חֲטָא בְּמִצְוֹת עֲשֶׂה וּפְגָם בַּעֲשִׂיָּה וְעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה, יִשִּׁיב הַמְּלָכוֹת לְמַקּוּמָה עִם הַתַּ"ת, וְזֶהוּ תַשׁוּב ה'. גַּם אִם חֲטָא בְּמִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה אִזּוּ פְּגָם בִּיצִירָה וְתַ"ת, וְהַפְּרִיד תַּ"ת מִבִּינָה בְּאוּפֵן שִׁירֵיהּ הַקְּרוּשָׁה עַד ג' אֲמַצְעִיּוֹת דְּקַלִּיפָה, לִכֵּן כְּשַׁעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה תַשׁוּב ה' תַתָּא מַלְכוּת עַד ה' עֲלֵיָּהּ בִּינָה, וְאִזּוּ עֵלָּה גַם הַתַּ"ת עִמָּה. גַּם בְּאוּפֵן ג', לְפַעֲמִים יִהְיֶה הַחֲטָא שְׁבִירָא אִם עֵבֵר כְּחִיבִי כִרְיֹת וְיֵשׁ פִּירוּד וְתוֹרַד תְּשׁוּבָה שְׁהִיא בְּהִינָה לְמַלְכוּת, וְאִזּוּ יִחְזוּר מַלְכוּת וְתַ"ת: כִּי בְּהִינָה עַל יַדֵּי יִרְיֵיתָה גּוֹרֵמַת חִיבּוּרִים, וְזֶהוּ תַשׁוּב ה'. גַּם כֵּן בְּאוּפֵן רִבְעִי כִי חֲטָא גַם כֵּן כַּחֲמָה וְהַפְּרִיד בֵּינוּ וּבֵין הַכְּתַר, אִם עֵבֵר עַל חִלּוּל הַשֵּׁם פְּגָם בְּאֲצִילוֹת וְגַרְסָ בְּמַקּוּם הַחַיִּים הַנְּחַיִּים, וְאִזּוּ תְּשׁוּבָה הִיא תַשׁוּב ה' עֲלֵיָּהּ בִּינָה אֵל הַכְּתַר וְאִזּוּ גַם הַחֲמָה יַעֲלֶה עִמָּה [וְרֵאָה עוֹד בְּשַׁעֲרֵי הַגְּלִגְלִים (הַקְּדָמָה כ"א)].

[ט] וְכֵן נִמִּי מַלְכוּת נְקָרָת ה"א אַחְרֹנָה, דְּשִׁיף גַם בַּהּ חֲמִשָּׁה תְּקוּנִים. רֵאָה בְּשַׁעֲרֵי הַכְּנוּנוֹת (דְּרוּשֵׁי הַפְּמִידָה דְּרוּשׁ ב): וְכַבֵּר הוֹדַעְתִּיךְ בְּמַקּוּמוֹ כִּי ה' בַּחֲיִינוֹת יֵשׁ אֵל הַמְּלָכוֹת, בְּתַחֲלִילָה הִיא נְקוּדָה קְטַנָּה, וְעוֹד הִיא נִגְדַלְת כְּמִידַת הַיְסוּד מִמֶּשׁ מַמְהוּ וּבִשְׁעוֹר גְּדוּלוֹתוֹ. וְכַמְבּוּאָר אֲצִלִּינוּ בְּפִסּוּק (יִשְׁעֵיהּ מ יב) 'וְכָל בְּשִׁלִּישׁ עַפְרֵי הָאָרֶץ' שְׁהוּא שְׁלִישׁ מִידָה אַחַת לְבַד, וְזֶה הַהִגְדָּלָה הוּא שְׁנַגְדָּלָה עַתָּה כְּמִילַת 'בְּרוּךְ' כְּזוֹכֵר. עוֹד נִגְדָּלָה גְּדוּלוֹת ג', וְהוּא שְׁתַּהִיָּה מִידָה א' שְׁלִימָה כָּלֵל הַמִּידוֹת הַגְּדוּלוֹת שְׁהוּא שְׁתַּהִיָּה כְּשִׁיעוֹר מִידַת הַתַּ"ת, שְׁהוּא גּוּפָא דְז"א, שְׁהוּא מִידָה אַחַת גְּדוּלָּה, וְלֹא כְּמִידַת הַיְסוּד שְׁהוּא מִידָה קְטַנָּה. עוֹד נִגְדַלְת גְּדוּלוֹת ד' וְהוּא שְׁנַעֲשִׂית פְּרָצוּף גַּמּוּר, אֲלֵא שְׁהוּא פְּרָצוּף קָטָן כְּשִׁיעוֹר פְּרָצוּף הַנְּקָרָא יַעֲקֵב שְׁהוּא כְּשִׁיעוֹר שִׁישׁ מִן הַחֲזוּה דְז"א עַד רְגְלִיו. עוֹד נִגְדַלְת גְּדוּלוֹת ה' וְהוּא שְׁנַעֲשִׂית פְּרָצוּף גְּדוּל שׁוֹה בְּשׁוֹה בְּכָל קוּמַת ז"א.

[י] דְּמִילַת תְּשׁוּבָה כֵּךְ הוּא יַעֲקָרָה תַשׁוּב ה"א. רֵאָה בְּכוּרָה (ח"ב ז' כָּבֵד): וְכָל מֵאָן דְּחִזּוּר בְּתִיבּוּתָא, כְּאֵלוֹ חִזּוּר אוֹת ה' לֹאוֹת ו', דֹּאִיהוּ בֵּן י"ה, וְאִשְׁתַּלִּים בִּיהַּ הַיּוֹי"ה, וְדֹא אִיהוּ תְּשׁוּבָה, תַשׁוּב ה' וְדֹאֵי לְגַבֵּי ו', דֹּאוֹת ה' וְדֹאֵי אִיהוּ וְיודֵי דְּבָרִים נוֹכַל מִי שְׁחִזּוּר בְּתַשׁוּבָה הִרִי הוּא מַחְזִיר אוֹת ה' הֵינּוּ הַמְּלָכוֹת אֵל אוֹת ו' דְּהֵינּוּ ז"א שְׁהוּא בֵּן י"ה, וְנִשְׁלַם בּוֹ הַיּוֹי"ה, כִּי בֵּן הֵינּוּ ז"א הוּא בְּסוּד ו' וְעַם י"ה הוּא י"ה, וְעַם הַמְּלָכוֹת שְׁחִזּוּרָה אֵלֵיוּ נִשְׁלַם כָּל הַשֵּׁם, וְזֶה הִיא תְּשׁוּבָתָךְ וְדֹאֵי שְׁהִיא אוֹתִיתָ תַשׁוּב ה' אֵל ה', כִּי אוֹת ה' הִיא וְיודֵי דְּבָרִים]. וְרוּזָא דְּמִילָה (הוֹשַׁע ג ד) 'קָחֻ עִמְכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֵל ה' אֲמַרוּ אֵלֵיוּ וְגו' וְנִשְׁלַמָּה פְּרִים שְׁפַתֵינוּ, דוּדֹאֵי כַד בַּר נִשׁ דֹּאֵי אוֹתָא, גְּרִים לֹאֲתַרְחַקָא ה' מֵאוֹת ו', וְאֲסַתְּלַק בֵּן י"ה, דֹּא י"ה, מֵאוֹת ה', וּבִגִּין דֹּא אֲתַחְרַב בִּי מְקִדְשָׁא, וְאֲתַרְחַקוּ יִשְׂרָאֵל מִתְּמַן, וְאֲתַגְּלוּ בִּינֵי עַמְמֵיָא, וּבִגִּין דֹּא כָּל מֵאָן דְּעִבְדִּי תְּשׁוּבָה, גְּרִים לֹאֲחִזּוּרָה ה' לֹאוֹת ו', וּפּוֹרְקָנָא בְּדֹא תְּלִיָּא [וְסוּד הַדְּבַר 'קָחוּ עִמְכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֵל ה' אֲמַרוּ אֵלֵיוּ וְגו' וְנִשְׁלַמָּה פְּרִים שְׁפַתֵינוּ, כִּי וְדֹאֵי כְּשֹׂאֵרִים חוּטָא גּוֹרֵם שְׁתַּתְּרַחֵק ה' מֵאוֹת ה' כִּי בֵּן י"ה שְׁהוּא ו' שְׁזֶה כּוֹלָל י"ה] נִסְתַּלַּק מִן אוֹת ה' דְּהֵינּוּ הַשְּׁכִינָה, וּמִשׁוּם זֶה נִתְּרַב בֵּית

שׁוֹבֵי וְנַחֲזֵה בְּךָ כְּנֶגֶד אוֹתִיּוֹת י"ה, שְׁתֻּשׁוּב ה"א עֲלֵאָה לְהַתְחַבֵּר עִם אָבָא שְׁהוּא יו"ד, וְאָז כְּשִׁיתִיחֲדוּ אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת הַיּו"ה וְנַחֲזֵה בְּךָ, דְּהֵינּוּ תְהִיָּה רְאוּיָה לְהַתְרַאוֹת לְפָנֵי: וְסִיָּם מַה תִּחְזוּ בְּשׁוֹרְמִית בְּמַחֲלַת הַמַּחְנֵיָם, אֶפְשָׁר לְרַמֵּז עַל עֲנִין יַעֲקֹב אָבִינוּ עֲלִיו הַשְּׁלוֹם², שְׁנֶאֱמַר בּו (בראשית לב ג) וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחְנֵיָם, וְהַפְּנֹנָה, שְׁיַעֲקֹב אָבִינוּ עֲלִיו הַשְּׁלוֹם נֶאֱמַר בּו (שם פסוקים ח-ט) וַיִּחַץ אֶת הָעַם אֲשֶׁר אִתּוֹ וְאֶת הַצֵּאֵן וְאֶת הַבְּקָר וְהַגְּמָלִים לְשֵׁנֵי מַחְנֹת, וַיֹּאמֶר אִם יָבֹא עֲשׂוֹ אֶל הַמַּחְנֵה וְגו' וְהָיָה הַמַּחְנֵה הַנֶּשְׂאָר לְפָלִיטָה'. דִּישׁ לְהַתְבַּוֵּן מַה רָאָה יַעֲקֹב אָבִינוּ עֲלִיו הַשְּׁלוֹם לְחַלֵּק לְשֵׁנֵי מַחְנֹת וְאָמַר בְּוִדָּאֵי מְלָה פְּסִיקָתָא³ וְהָיָה הַמַּחְנֵה הַנֶּשְׂאָר לְפָלִיטָה, וְכִמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י ז"ל עַל כְּרָחוּ, שְׁאֵלְחָם עִמּוֹ, וְאִם כֵּן הוּא הָעֲנִין יְקָדִים עִם הַמַּחְנֵה הָאֶחָת וַיִּלְחָם עִמּוֹ וְהָיָה הַכֹּל לְפָלִיטָה⁴:

אֵלָּא הַפְּנֹנָה הִיא דִּיעֲקֹב אָבִינוּ עֲלִיו הַשְּׁלוֹם זָכָה בְּשִׁתֵּי אֶחָיוֹת שְׁהֵם רְחַל וְלֵאָה, וַיִּבְּרָךְ שְׁהֵם כְּנֶגֶד רְחַל וְלֵאָה הָעֲלִיוֹנוֹת נְשִׁים דְּזַעִיר אֲנָפִין⁵. וְהֵנָּה וַיִּבְרָךְ רְחַל הִיא כְּנֶגֶד מַלְכוּת ה"א אַחְרוֹנָה שְׁבַשְׁם, תְּשׁוּבָה תִּתְּאָה, וְלֵאָה כְּנֶגֶד ה"א רֵאשׁוֹנָה שְׁבַשְׁם, אֲמַא תְּשׁוּבָה עֲלֵאָה, דְּלֵאָה הִיא מַלְכוּת דְּאֲמַא כְּפִדוּעַ, וְנִקְרְאת עֲלֵמָא דְּאֲתַפְסִיא, אִם כֵּן גַּם הִיא תִּקְרָא תְּשׁוּבָה עֲלֵאָה. וּמִשׁוּם הַכִּי חֵלֵק יַעֲקֹב אָבִינוּ עֲלִיו הַשְּׁלוֹם מַחְנֵהוּ לְשֵׁנֵי מַחְנֹת, אֶחָת הִיא כְּנֶגֶד רְחַל שְׁהִיא ה"א אַחְרוֹנָה שְׁבַשְׁם, וְאֶחָת כְּנֶגֶד לֵאָה ה"א רֵאשׁוֹנָה שְׁבַשְׁם. וְהַקָּדִים הַמַּחְנֵה הֵרֵאשׁוֹן שְׁהוּא כְּנֶגֶד רְחַל שְׁהִיא הַקּוֹדֶמֶת מְלֻמְטָה לְמַעְלָה בְּזַעִיר אֲנָפִין, וּבְהַכְרַח הַמַּחְנֵה הֵרֵאשׁוֹן יְהִיָּה כְּנֶגְדָּה, וַיִּבְרָךְ אִם תְּהִיָּה שְׁלִיטָה לְעֲשׂוֹ בִּי חַס וְשְׁלוֹם לֹא תְהִיָּה לוֹ רַק בְּרַחֵל דְּרַגְלֵיהָ יוֹרְדוֹת מוֹת⁶, אֲבָל בְּלֵאָה שְׁהִיא מַלְכוּת דְּאֲמַא לֹא יוֹכֵל לְשַׁלֵּט. וְעַל

בִּינַת הַתְּשׁוּבָה

יג. כשהכין את משפחתו ואנשיו בעת שחשש שמא יאלץ להילחם עם עשיו אחיו. יד. ואמר שבודאי על ידי החלוקה לב' מחנות ינצל מחנה אחד. זו. לפי פירושו של רש"י אמר יעקב שודאי אם יבא עשיו למלחמה ינצחו, וזאת כוונתו באומרם שהמחנה ישאר לפליטה. ואם כן יש לתמוה, מאחר שההצלה היא ע"י המלחמה, אם כן אין צורך לחלוקה לשני מחנות. זו. מלכות דאצילות, שהיא

נוקבא דז"א, יש בה שתי בחינות, ונקראות לאה ורחל. ובחינת לאה היא נעשית ממלכות דאמא וגם בה יש שתי בחינות: בחינה של בינה, ובחינה של מלכות]. יז. ע"פ לשון הכתוב במשלי (ס ה). ופסוק זה נאמר על המלכות, שלפעמים יורדת לבי"ע מקום הפירוד. וזהו רגליה יורדות מות', הירידה מעולם האצילות לעולמות בי"ע נחשב כמיתה.

עֵין הַתְּשׁוּבָה

(פרשת וירא): כי לאה זו נקראת בשם בינה, בכל ספר הזוהר, יען כי ממלכות דתבונה היא נעשית, וה' עילאה, ורחל אשת זעיר נקראת ה' תתאה. ובפרי עץ חיים (ר"ח תנוכה ופריים א): בה' אחרונה, על דרך רחל מבכה על בניה' (ידימה לא יד). ויקול ברמה נשמע' (שם), הוא על ה' ראשונה, ה' עלאה, שם נשמע קול נהי ובכיה של רחל, ואז גם היא בוכה, שהבכיה דאימא עלאה, ע"ד 'במסתרים תכבה נפשי' (שם יד), לכן כתיב (בראשית כז ט) 'ועיני לאה רכות', אמרו ז"ל מהבכיה.

[יד] ואמר אם תהיה שליטה לעשו וכו' רק ברחל דרגליה יורדות מות וכו'. כעין זה איתא במגיד מישורים (פרשת וישלח), וזה לשונו: 'לשני מחנות, חד מחנה שכונה דספירין עילאין, והיינו 'אם יבא עשו אל המחנה האחת והכהו', דהיינו מחנה שכונה דתמן אית ליה קצת תפיסה, דהיא 'המחנה האחת והכהו, והיה

יבן שהם כנגד רחל וְלֵאָה הָעֲלִיוֹנוֹת נְשִׁים דְּזַעִיר אֲנָפִין. וראה בעץ חיים (שער לח פ"ב מ"ח): טעם אומרם ו'יאהב יעקב את רחל' ולא לאה, הוא לב' סבות. א' הוא, כי הנה יעקב התחתון אשר בזה העולם, לא היה משיג עדיין בכל מציאות פרצוף ז"א, רק מכנגד החוזה ולמטה מקום רחל, לכן 'יאהב' או 'יעקב את רחל', ולא כתיב 'יאהב ישראל', שהוא הז"א שהיה לו שתיהן לאה ורחל, אבל יעקב אהב את רחל תחתונה כמוהו שהוא עלמא דאתגליא, אבל לאה היא עלמא דאתכסיא, כמבואר אצלינו שהוא צורת הד' שבקשר של תפילין של ראש ולכן לא היה רוצה יעקב להודווג עמה כי לא היה משיג עד שם [וראה עוד בלקוטי תורה פרשת ויצא, סוד יעקב עם ב' נשין].

[יג] רחל היא כנגד מלכות ה"א אחרונה שבשם תשובה תתאה וכו'. ראה בשער הפסוקים

זֶה סֵמֶךְ וְאָמַר וְהִיָּה הַמַּחְנָה הַנִּשְׁאָר לַפְּלִיטָה בְּיַדַי בְּלִי סֶפֶק. וְהִנֵּה הַנִּשְׁאָר לַפְּלִיטָה רְאִישֵׁי תְבוּת עִם הַכּוֹלָל בְּגִימְטְרִיא לְאֵהוּ¹⁰:

שלימות השם אצל יעקב

אָחַר כִּךְ הַתְּפִלָּל יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם וְאָמַר (שם פסוק י) **אֱלֹהֵי אָבִי אֲבָרְכֶם וְאֱלֹהֵי אָבִי יִצְחָק ה' הָאָמַר אֵלַי, כְּוַנְתָּ בְּזֶה, אָמַר מֵאַחַר שֵׁישׁ לִי חֶלֶק בְּאֵמָא עֲלָאָה שְׁכִיתִי בְּלָאָה שְׁהִיא מְלֻכּוֹת שְׁלָה, אִם כֵּן זְכִיתִי בְּאֵמָא, [טו] וְאֵמָא נִקְרָאת 'סֶפֶת שְׁלוֹם' שְׁמִסְפֶּכֶת עַל הַבְּנִים וּמְגַנָּה עֲלֵיהֶם, וְשָׂאֵל מֵאֵת ה' שְׁתַּגֵּן עָלָיו. וְזֶה רְמֵז בְּמָה שְׁאָמַר וְאֱלֹהֵי אָבִי יִצְחָק, וְאֱלֹהֵי אָבִי עִם שְׁנֵי כְּלָלוֹת הַתְּבוּת בְּגִימְטְרִיא 'בִּינָה'¹¹. וְעוֹד, מֵלֶת שֵׁם הַיְוִי'ה' עִם מֵלֶת 'אֵלִי'¹² בְּגִימְטְרִיא 'בִּינָה'¹³, דְּשׁוֹאֵל מֵאֵת ה' שְׁתַּגֵּן אֵמָא עֲלָאָה עָלָיו. וּמֵאַחַר שֵׁיַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם הִיָּה מִתְקַן בְּשִׁתֵּי תְשׁוּבוֹת כְּאֵמֹר, נִמְצָא שֵׁם הַיְוִי'ה' שְׁלֹם בּוּ בְּשִׁלְמוֹת וְלֹא הִיָּה לוֹ שׁוֹם נֶזֶק, וְנֵאמַר בּוּ (שם לג יח) וַיָּבֵא יַעֲקֹב שְׁלֹם, כְּמוֹ שֵׁשֶׁם הַיְוִי'ה' הִיָּה בּוּ שְׁלֹם, כִּךְ הוּא וַיָּבֵא יַעֲקֹב שְׁלֹם:**

וְהִבֵּא נָמִי אֹמֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְנִשְׁמָה **שׁוֹבֵי שׁוֹבֵי הַשְּׁוֹלְמִית**, לְחַבֵּר שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת ו'ה כְּאֵמֹר, **שׁוֹבֵי שׁוֹבֵי וְנִחְזָה כִּךְ, לְחַבֵּר ב' אוֹתִיּוֹת י"ה כְּאֵמֹר, וְאֵז כְּשִׁתְּהִיָּה**

שלימות הנשמה בעשיית התשובה

שְׁלָמָה נְדָחִים כָּל הַחִיצוֹנִים מִלְּפָנֶיךָ וְאִינָם יְכוּלִים לְגִשֵׁת אֵלֶיךָ, שְׂאֵנִי אֹמֵר לָהֶם מָה תַּחֲזוּ בַשְּׁוֹלְמִית שְׁהָרִי הִיא בְּמַחְלַת הַמַּחְנָנִים, דְּהִינּוּ הַנִּשְׁמָה הַזֹּאת עֲשֵׂתָה תְשׁוּבָה שְׁלָמָה שְׁנִשְׁלְמוּ בָּה אַרְבַּע אוֹתוֹת הַיְוִי'ה כְּרֹאוֹי כְּמוֹ שֵׁעֲשֶׂה יַעֲקֹב שְׁלֹא יְכַלּוּ לְגִשׁ אֵלָיו הַחִיצוֹנִים, לֹא הַעֲלִיוֹנִים וְלֹא הַתַּחְתּוֹנִים. וְזֶהוּ מָה תַּחֲזוּ בַשְּׁוֹלְמִית, דְּהִינּוּ אֵין לָכֶם רְשׁוֹת לְהִבִּיט בְּנִשְׁמָה הַזֹּאת שְׁהִיא שְׁלָמָה בְּתְשׁוּבָתָה שְׁהָרִי הִיא 'כְּמַחְלַת הַמַּחְנָנִים', דְּהִינּוּ כִיעֲקֹב שְׁחֶלֶק מַחְנָהוּ לְשִׁתֵּי מַחְנוֹת, וְהַחֲלוּק הַהוּא כְּנֶגֶד שְׁתֵּי הַיְוִי'ן שֶׁהֵן תְּשׁוּבָה עֲלָאָה וְתְשׁוּבָה תַתָּאָה כְּאֵמֹר. וְהִנֵּה מֵלֶת 'שְׁוֹלְמִית' בְּגִימְטְרִיא 'אֵלו חֲמֻשָׁת' עִם הַכּוֹלָל¹⁴, לְרִמּוֹז לְאֵמָא שֵׁישׁ בָּה חֲמֻשָׁה פְּרָצוּפִים כְּמוֹ שְׁכַתְּבָנוּ. וּמֵלֶת 'שְׁוֹלְמִית' לְשׁוֹן שְׁלוֹם, וְאֵמָא הִיא סֶפֶת שְׁלוֹם:

וְזֶהוּ הַרְמֵז שְׁבִמְלֶת תְּשׁוּבָה שְׁהִיא רְאִישֵׁי תְבוּת תְּבוּנוֹת שְׁלֹשׁ וּשְׁתֵּי בִינּוֹת הַעֲלִיוֹנוֹת¹⁵, דְּבַעַל הַתְּשׁוּבָה צָרִיךְ שֵׁיַעֲשֶׂה תְשׁוּבָה מְעֵלָה כְּרֹאוֹי עַד שֶׁעַל יְדֵי תְשׁוּבָתוֹ יִתְקַנּוּ חֲמֻשָׁה פְּרָצוּפֵי אֵמָא כְּרֹאוֹי וְהִיוּ אֶחָד בְּאֶחָדוֹת אַחַת:

וְאֶפְשָׁר לֹמַר עוֹד דְּחֻמְשֵׁים שְׁעָרֵי בִינָה הֵם, רוֹמְזִים לְחֻמְשָׁה פְּרָצוּפִים שֵׁישׁ בָּה,

בִּינַת הַתְּשׁוּבָה

בְּגִימְטְרִיא תִשְׁפּוּ, כְּמִנֵּן 'שְׁוֹלְמִית'. כֵּן הֵם ה' חֲלָקֵי הַבִּינָה כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר לַעֲלִיל. וְכִךְ הוּא פִירוּשׁוֹ: 'שְׁנֵי בִינּוֹת' - הֵינּוּ, אַחַת אֵימָא עֵילָאָה, וְהַשְּׁנִיָּה בִינָה שְׁכַתְּבוּנָה. וְשְׁלוֹשׁ תְּבוּנוֹת' - הֵם שְׁלוֹשׁת חֲלָקֵי הַתְּבוּנָה הָאֲחֵרִים [מְלַבֵּד הַבִּינָה שְׁכַה].

יח. ר"ת הנשאר לפליטה [עם הכולל] בגימטריא ל"ו, כמנין 'לאה'. יט. ו'אלהי אבי' עם ב' כוללים בגימטריא ס"ז, כמנין 'בינה'. כ. ככתוב בפסוק 'הוי"ה האומר אלי'. כא. 'הוי"ה אלי' בגימטריא ס"ז כמנין 'בינה'. כב. 'אלו חמשת' עם הכולל

עֵין הַתְּשׁוּבָה

מֵרַדְכֵי הִיא לָאָה, וּבְבִית אַחְשׁוּרוֹשׁ הִיא רַחַל שִׁרְגֵלִיהָ יוֹרְדוֹת מוֹת'.
[טו] וְאֵמָא נִקְרָאת סוֹכַת שְׁלוֹם. כְּמוֹ שְׁכַתְּבַּ שְׁעַר הַכְּנוֹת (דְּרוּשֵׁי חוֹרֵת הַעֲמִידָה ה): וְנִדְעָה שֶׁהִיסוּד דְּאֵימָא גַם הוּא נִקְרָא 'שְׁלוֹם' כְּנִלְ סוּד הַמְּבֻרָךְ אֵת עִמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּשְׁלוֹם, וּבְסוּד הַפּוֹרֵס סוֹכַת שְׁלוֹם. וּבְסִפֵּר הַלִּיקוּטִים (שׁוֹפְטִים ד) מוּבָא: וְקוֹבַע נְחוּשֶׁת עַל רֵאשׁוֹ (שְׁמוּאֵל א' יז לח), כְּנֶגֶד יוֹסוּד שֶׁל אֵימָא, שְׁכַחְזָה שֶׁל זַעֲרָ, שֶׁהוּא כְּמוֹ סוֹכָה, דְּעֵלָה אֲתַמַּר וְפּוֹרֵס עֲלֵינוּ סוֹכַת שְׁלוֹם.

המחנה הנשאר לפליטה דהיינו ספירין עילאין. ע"כ. וזה לשון שער הפסוקים (בראשית דרוש ב): ומוכרת רחל, שיתפשטו רגליה בעולם הבריאה. וזה סוד פסוק 'רגליה יורדות מות'. כי הקליפות הם בבי"ע, אבל לא באצילות ח"ו. ובשער מאמרי רשב"י (מצא) כתב: ולפי שרחל נאמר בה 'רגליה יורדות מות' שהקליפות נאחזות בה, לכן נהרג [משית] בן יוסף. מה שאין כן בלאה [משיח בן דוד], שאינה במקום המיתה. ועיין ברמ"ע מפאנו (מאמר מעין גנים ח"א ליקוטים) שאסתר היתה בסוד שתיהן, בבית

תיבת תשובה רומזת לפרצופי בינה ותבונה

שִׁהְיֵוּ נִתְקַנִּים כְּרְאוּי פְּרָצוּפֵי בֵּינָה כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּנוּ:

וְאִפְשָׁר לְרַמֵּז עוֹד בְּזֶה מַה שְּׁאָמַר הַכְּתוּב (שם כו כו-כז) (וְחַמְשָׁה) [וְעֵשִׂיתָ] בְּרִיחִים [וְגו'] לְקַרְשֵׁי צֹלַע הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָד, וְחַמְשָׁה בְּרִיחִים לְקַרְשֵׁי צֹלַע הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית, דְּאִפְשָׁר לְרַמֵּז דְּהַמִּשְׁכָּן הָאֶמּוּר כָּאֵן הוּא אַרְיָךְ אֲנַפִּין, דְּמִלַּת 'הַמִּשְׁכָּן' עִם הָאוֹתִיּוֹת וְהַכּוֹלָל בְּגִימְטְרִיא 'אַרְיָךְ אֲנַפִּין', [וּמִלַּת הַצֹּלַע רוּמְזָת לְבִינָה וּמִלַּת הַצֹּלַע הַשֵּׁנִית רוּמְזָת לְמַלְכוּת¹²], דְּשִׁתִּיהֶם שִׁיף לְקִרוֹתָם צִלְעוֹתָיו דְּאַרְיָךְ אֲנַפִּין, דְּמִמְנוּ נַעֲשׂוּ וְבוֹ מִתְדַבְּקוֹת תְּמִיד כִּידוּעַ:

בִּינַת הַתְּשׁוּבָה

דוּקָא. כּו. 'בְּרַאשִׁית' עִם ו' אוֹתִיּוֹתֶיהָ בְּגִימְטְרִיא תַתְּקִיט, כִּמְנִין 'אלו חמש פרצופי בינה' עִם הַכּוֹלָל. כּז. 'בְּרַאשִׁית' בְּמִלּוּי בִּי'ת, רִי"ש, אֵלֶּף, שִׁי"ן, יו"ד, תִּי"ו. הִרִי י"ח אוֹתִיּוֹת. כּח. 'בְּרַאשִׁית' עִם י"ח אוֹתִיּוֹתֶיהָ בְּגִימְטְרִיא תַתְּקִיל"א, כִּמְנִין בִּינָה תְּבוּנוֹת. כּט. בְּפַסְחִים (מג): שְׁבַע דְּבָרִים נִבְרָאוּ קוֹדֵם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְאֵלּוּ הֵן: תּוֹרָה, וְתְּשׁוּבָה, וְגֵן עֵדֶן, וְגִיחָנָם, וְכִסָּא הַכְּבוֹד, וְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְשֵׁמוֹ שֶׁל מִשִּׁיחַ. ל. 'הַמִּשְׁכָּן' בְּגִימְטְרִיא תִט"ו, וְעִם ה' אוֹתִיּוֹת וּב' כּוֹלָלִים נִמְצָא תַכ"ב, כִּמְנִין 'אַרְיָךְ אֲנַפִּין'. כְּדַאִיתָא בְּסִפְר הַלִּיקוּטִים (פְּתַח מְנוּחָה פ"ו) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: דַּע כִּי אַרְיָךְ אֲנַפִּין הוּא בְּחִינַת הַמִּשְׁכָּן, וְהַקְּלַעִים וְהַקְּרָשִׁים הֵם לְבוּשִׁים הַמְּלַבְּשִׁים לֵא"א. לא. הַמַּלְכוּת נִקְרָאת 'צֹלַע' כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּבְרַאשִׁית (ג ג) (וַיִּכַּן ה' אֱלֹהִים אֶת הַצֹּלַע' וְגו'). וְהַכּוֹנֵה שֵׁם

כָּל פְּרָצוּף בְּעֶשֶׂר סְפִירוֹת¹³. וְעַל זֶה נֶאֱמַר בְּכַנֵּי יִשְׂרָאֵל (שְׁמוֹת יג יח) [טז] וַיְחַמְשִׂים עָלָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, דְּתַקְּנוּ ה' פְּרָצוּפֵי אִמָּא¹⁴: וַיִּשׂ לְרַמֵּז זֶה גַם כֵּן בְּמִלַּת 'בְּרַאשִׁית', דְּמִלַּת 'בְּרַאשִׁית' עִם הָאוֹתִיּוֹת בְּגִימְטְרִיא 'אלו חמש פרצופי בינה' עִם הַכּוֹלָל¹⁵. עוֹד, 'בְּרַאשִׁית' עִם כָּל אוֹתִיּוֹתֶיהָ בְּמִלּוּי שְׁהֶם י"ח אוֹתִיּוֹת¹⁶ בְּגִימְטְרִיא 'בִּינָה תְּבוּנוֹת'¹⁷, דְּהִינּוּ כָּל פְּרָצוּף הַבִּינָה עִם תְּבוּנוֹת. וְתַבַּח 'בְּרַאשִׁית' רוּמְזָת לְתְּשׁוּבָה כִּידוּעַ, לְרַמֵּז דְּהִתְהַה הַתְּשׁוּבָה תַחֲלָה וְרַאשׁ קִדְּם שְׁנַבְּרָא הָעוֹלָם¹⁸. וְלִכֵּן הָעוֹשֶׂה הַתְּשׁוּבָה צָרִיךְ שִׁיעֲשֶׂה הַתְּשׁוּבָה מְעַלָּה כְּדִי

'בראשית'
רומת
לבינה
ותשובה

כְּד. הַמְּקוּבְּלִים פִּירְשׁוּ הִרְבֵּה אוֹפְנִים בְּטַעַם נ' שְׁעָרֵי בִינָה (עֵינן פְּתַח רִמּוּנִים שְׁעַר י"ג, עַן חַיִּים שְׁעַר י"ג פִּתְּחֵי-י"ד, וְנִשְׁעַר כִּיָּם כָּלָּו). וְרַבִּינוּ מַחֲדֵשׁ כָּאֵן טַעַם נוֹסֵף, שְׁכִיּוֹן שְׁבִינָה נַחֲלַקְתָּ לֵה' פְּרָצוּפִים, וְכֹל פְּרָצוּף כָּלּוֹל מִעֶשֶׂר סְפִירוֹת, הִרִי יַעֲלֶה מִסְפָּרָם לַחֲמִשִּׁים, וְזֶה סוּד נ' שְׁעָרֵי בִינָה. כּה. כִּידוּעַ שְׁבִנֵי יִשְׂרָאֵל יִצְאוּ מִמְצָרִים עַל יַדֵי סְפִירַת בִּינָה, וְבוֹזוּהָ נִדְרַשׁ הַפְּסוּק 'חֲמִשִּׁים עָלוּ' מִלְּשׁוֹן מִסְפָּר 'חֲמִשִּׁים', [וְלֹא מִלְּשׁוֹן חֵימוּשׁ] וְהֵינּוּ חֲמִשִּׁים שְׁעָרֵי בִינָה. וּמִפְּרַשׁ רַבִּינוּ ע"פ דְּרָכוֹ שֶׁתַּקְּנוּ בְּתְּשׁוּבַתָּם ה' פְּרָצוּפֵי הַבִּינָה שְׁעוּלִים לנ' [וְאוּלַי כּוּוֹנְתוֹ לְפָרַשׁ בְּזֶה מַה טַעַם נִזְכְּרוּ כָּאֵן נ' הַשְּׁעָרִים, וְלֹא רִמּוֹ אַחַר שֶׁל הַבִּינָה. אִמְנֵם לְפִי מַה שֶׁנִּתְּבַאֵר כָּאֵן הִרִי שֵׁן הַשְּׁעָרִים קְשׁוּרִים לְעֵנִין הַתְּשׁוּבָה, שְׁקוּשְׁרַת אֶת ה' פְּרָצוּפֵי הַבִּינָה, וְלִכֵּן רִמּוֹה הַתּוֹרָה אֶת הַבִּינָה בְּאוּפֵן זֶה

עֵין הַתְּשׁוּבָה

חֲמִשִּׁים יוֹם מִסְפִּירַת הָעוֹמֵר עַד מִתַּן תּוֹרָה, שְׁנַת חֲמִשִּׁים שָׁנָה, שְׁנַת הַיּוֹבֵל, חֲמִשִּׁים שְׁעָרֵי בִינָה נִבְרָאוּ בְּעוֹלָם, וְחֲמִשִּׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' (שְׁמוֹת יג יח), גְּאוּלַּת מְצָרִים חֲמִשִּׁים פְּעָמִים נִזְכָּר בְּתּוֹרָה וְכו', וְהִנֵּה בְּמִידַת בִּינָה שֶׁהוּא סוּד הַיּוֹבֵל יִצְאָנוּ מִמְצָרִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְחֲמִשִּׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מְצָרִים.

[יז] וּמִלַּת 'הַצֹּלַע' רוּמְזָת לְבִינָה וּמִלַּת 'הַצֹּלַע' הַשֵּׁנִית רוּמְזָת לְמַלְכוּת. כְּעֵינן זֶה כְּתָב

הַרְמ"ק בְּסִפְר גְּרוּשִׁין: 'וְאַחֲרָיו כָּל יִשְׂרָאֵל לְב' (תְּהִלִּים צד טו). לְב' נִקְרָא הַבִּינָה, וְלְב' נִקְרָא מַלְכוּת, שְׁהֵם שְׁנֵי הַחֵי"ן, וְהַעֲנִין הוּא 'חֲמִשָּׁה בְּרִיחִים לְקִרְשֵׁי צֹלַע הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָד, וְחֲמִשָּׁה בְּרִיחִים'. וְהֵם 'אֲצַבְעוֹת, ה' מִימֵין וְה' מִשְׁמָאל. וְהֵם נִקְרָאִים 'יִשְׂרֵי לְב', פִּירוּשׁ יִשְׂרִים שֶׁבְּכָל אֶחָד מֵהַלְּבָבוֹת, שְׁהֵם ה' שְׁבִינָה, ה' בְּרִיחִים, ה' שְׁבִמַלְכוּת ה' בְּרִיחִים, וְהֵם מִמַּשׁ עֶשְׂרֵה.

[טז] וְחֲמִשִּׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' דַּתְּקֵנוּ ה' פְּרָצוּפֵי אִמָּא. רַאֵה בְּבִינַת הַתְּשׁוּבָה דַּעַל יַדֵי

הַבִּינָה יִצְאוּ מִמְצָרִים. וְבוֹזוּהָ (ח"ב מו): אִמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּגִין דִּהוּא יוֹבְלָא [בִּינָה] סְלִיק לִין מִמְצָרִים, בְּגִין כִּךְ 'חֲמִשִּׁים' עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מְצָרִים, וְאִי לֹא לֹא סְלִיקוּ, וְעַל דָּא אֶתְעַכְבוּ חֲמִשִּׁין יוֹמִין לְקַבְּלָא אוֹרִייתָא, וּמֵהוּא אַתְרַּ נְפַקַת אוֹרִייתָא וְאֶתְהִיבַת, וְעַל דָּא 'חֲמִשִּׁים' חֲסַר, דְּבִגִין דָּא עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מְצָרִים.

וּבְשְׁעָרֵי אוֹרָה (שְׁעַר ה) כְּתָב: דַּע כִּי בְּכָל מְקוֹם שֶׁתִּמְצָא בְּתּוֹרָה סְפִירַת שְׁבִיעוּת, כְּמוֹ, 'שְׁבַע שְׁבוּתוֹת תְּמִימוֹת תְּהִינָה' (וַיְקָרָא כב טו), [וְסִפְרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם, וְסִפְרַת לֶךְ שְׁבַע שְׁבוּתוֹת שְׁנִים' (שֵׁם כה ח), הַכֹּל הוּא שְׁבַע סְפִירוֹת שֶׁהֵן מִסְפִּירָה בִּינָה עַד סְפִירַת יְסוּד, וְאִנּוּ מִתְחִילִים מִסְפִּירַת יְסוּד עַד שֶׁאִנּוּ עוֹלִים לְסִפְרָה בִּינָה. לְפִיכֵן יִשׁ

וְהִנֵּה תַחֲלַת הַמִּקְרָא הוּא וְעִשִׂיתָ בְּרִיחֵם
 עֲצֵי שָׁטִים חֲמֹשֶׁה לְקַרְשֵׁי צֹלַע
 הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָד, זֶה רֹמְזוֹ עַל בִּינָה שְׂיֵשׁ בָּהּ
 חֲמֹשֶׁה פְּרָצוּפִים וּמִתְדַבֶּקֶת בְּאַרְיֵף אֲנָפִין
 כְּאֵמֹר. וְהִנֵּה מִלַּת בְּרִיחֵם עִם הַכּוֹלָל
 בְּגִימְטְרִיא 'גְּבוּרִים'²⁷, מִשּׁוּם דְּאִמָּא דִּינִין
 מִתְעָרִין מִנָּה²⁸, מִשּׁוּם הִכִּי רְאוּי לְקִרוֹת
 לְחֲמֹשֶׁה פְּרָצוּפִים שְׂיֵשׁ בָּהּ 'גְּבוּרוֹת', וְלִכֵּן
 'בְּרִיחֵם' גִּימְטְרִיא 'גְּבוּרִים'. עֲצֵי שָׁטִים
 בְּגִימְטְרִיא 'זוֹ פְּרָצוּפִים' עִם הָאוֹתִיּוֹת
 וְהַכּוֹלָל²⁹, לֹמֵר דְּחֲמֹשֶׁה בְּרִיחֵם הָאֵמֹרִים
 כָּאֵן הֵם חֲמֹשֶׁה פְּרָצוּפִים. לְקַרְשֵׁי צֹלַע
 הַמִּשְׁכָּן, 'קַרְשֵׁי' אוֹתִיּוֹת 'קַשְׂרִי', דִּהִינּוּ
 בְּעִינָן שְׂיִהְיוּ הַחֲמֹשֶׁה פְּרָצוּפִים שֶׁל בִּינָה
 קְשׁוּרִים קֶשֶׁר אֲמִיץ יָפֵה שְׂיִהְיוּ כְּצֹלַע אֶחָד
 בַּמִּשְׁכָּן שֶׁהוּא אַרְיֵף אֲנָפִין כְּאֵמֹר. וְהַתּוֹרָה
 מְזַהֶרֶת לְבַעַל תְּשׁוּבָה שְׂיַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה
 רְאוּיָה כַּהֲגוֹן, לְפִי שֶׁהוּא גֵרָם בְּעוֹנוֹתָיו
 הַפְּרוּד בַּחֲמֹשֶׁה פְּרָצוּפֵי אִמָּא, וְלִכֵּן יִשְׁתַּדֵּל
 לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה שְׂיִהְיֶה נִגְדָּל כַּחַה עַד
 שְׂיִתְחַבְּרוּ אֵלָיו הַפְּרָצוּפִים. וְזֶהוּ שְׂאֲמַר
 'וְעִשִׂיתָ חֲמֹשֶׁה בְּרִיחֵם', 'וְעִשִׂיתָ' הוּא עַל
 יְדֵי הַתְּשׁוּבָה, 'וְעִשִׂיתָ' גִּימְטְרִיא 'בְּכַח גּוֹדֵל
 תְּשׁוּבָה', דִּהִינּוּ בְּכַח גּוֹדֵל הַתְּשׁוּבָה שְׂתַעֲשֶׂה

אֶתָּה תַחֲבֵר מֵה שֶׁהִפְרַדְתָּ שְׁהֵם חֲמֹשֶׁה
 פְּרָצוּפֵי בִינָה שֶׁהִפְרַדְתָּ בְּעוֹנוֹתֶיךָ, וְעַתָּה עַל
 יְדֵי תְּשׁוּבָתְךָ הַמְעֲלָה תִּשׁוּב וּתְחַבְּרָם:
 וְזֶהוּ מְשַׁמְעוֹת מִלַּת 'בְּרִיחֵם', הָאוֹתִיּוֹת יֵשׁ
 בָּהֶם אוֹתִיּוֹת 'בְּרִיחָה' וְאוֹתִיּוֹת 'חְבוּר'.
 דִּהִינּוּ, מֵה שֶׁהִבְרַחְתָּ וְהִפְרַדְתָּ חֲמֹשֶׁה
 פְּרָצוּפִים זֶה מְזַה, עֲכָשׁוּ עֲשֵׂה לָהֶם חְבוּר
 עַד שְׂתַעֲשֶׂה 'חֲמֹשֶׁה לְקַרְשֵׁי צֹלַע הַמִּשְׁכָּן
 הָאֶחָד', דִּהִינּוּ עַד שְׂתַעֲשֶׂה הַחֲמֹשֶׁה
 פְּרָצוּפִים פְּרָצוּף אֶחָד קְשׁוּר כְּהִלְכְּתוֹ עִם
 הַמִּשְׁכָּן שֶׁהוּא אַרְיֵף אֲנָפִין (אוּ יִהְיֶה פְּרוּשׁ
 'וְעִשִׂיתָ' לְשׁוֹן תְּקוּן, כְּמוֹ וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת
 הַקַּרְיֵצַ' (בְּרֵאשִׁית א ז), שֶׁפֶרֶשׁ רִשׁ"י ז"ל תְּקַנּוּ
 עַל עֲמָדוֹ וְהִיא עֲשִׂיתוּ, הִכָּא נִמִּי 'וְעִשִׂיתָ'
 הוּא לְשׁוֹן תְּקוּן, שְׂצָרִיף לְתַקֵּן מֵה שְׁגָרָם
 בְּחַטָּאוֹ לְהִיּוֹתוֹ נִרְגָּן מִפְּרִיד אֲלוּף, שֶׁהִפְרִיד
 הַחֲמֹשֶׁה פְּרָצוּפִים זֶה מְזַה). וְכֵן תַּעֲשֶׂה
 לְתְּשׁוּבָה תַתְּאַה שֶׁהִיא מְלֻכּוֹת, שְׂתַעֲשֶׂה
 תְּשׁוּבָה רְאוּיָה עַד שְׂיִתְקַנּוּ כָּל חִלְקֵיהֶ שְׁהֵם
 גַּם כֵּן חֲמֹשֶׁה דּוּמִיא דְּאִמָּא עֲלָאָה, דְּאִמָּא
 עֲלָאָה נִקְרֵאת מִ"י"ה וּמְלֻכּוֹת נִמִּי נִקְרֵאת
 י"ם"ו אוֹתִיּוֹת מִ"י, לְרְמֹז דְּכֹאֲמָא בְּרֵתָא,
 דְּכִמּוֹ שְׂאֲמָא יֵשׁ בָּהּ חֲמֹשֶׁה פְּרָצוּפִים כָּל
 אַחַת כְּלוּלָה מַעֲשׂוֹר, כִּךָּ יֵשׁ בְּמְלֻכּוֹת דְּגִמְתָּן,

בִּינַת הַתְּשׁוּבָה

היא על בניינה של חוה שהיא בחינת מלכות [וראה
 בע"ח (של"ד פק ג-ד) ובפרדס רמונים (שכ"ג) איזו בחינה
 במלכות בפרטות נקראת כן]. ומה שכתב רבינו
 שרומז גם לבנינה, נראה לפרש כמו הרבה כינויים
 שיש במלכות לעומת הז"א שמכנים כן גם את
 הבינה לעומת החכמה, ועל כן אף שבחינת צלע
 הוא במלכות, מכל מקום אפשר לדרוש כן על
 הבינה. ²⁷ 'גְּבוּרִים' בגימטריא רס"א, כמנין
 'בריחים' [עם הכולל]. ²⁸ 'פִּירוּשׁ, אֵף עַל פִּי
 שֶׁהִבִּינָה [-אימא] עֲצֻמָּה הִיא בְּחִינַת רַחֲמִים, מְכַל
 מְקוּם יֵשׁ לְדִינִים הַתְּעוֹרְרוֹת מִשֶּׁם, כְּמַבּוּאֵר בְּסִפֵּר
 אֹרֵךְ נֵעָרַב לְרַמ"ק (חֲלָק פ"ב) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: עִם הַיּוֹת
 הִבִּינָה רַחֲמִים, עִם כָּל זֶה דִּינִין מִתְעָרִין מִינָה
 כְּדִפְרִישׁ בּוֹהֵר (ח"ב קנ"ג, ח"ג י' ו'עו), וְעִיקָרָה רַחֲמִים,
 וּמִמִּנָּה הַתְּעוֹרְרוֹת הַדִּין בְּסוּד שׁוֹרֵשׁ הַגְּבוּרָה שְׁבָה
 [וראה הַרְחֵבָה בְּעִנֵּין זֶה לְקַמֵּן אוֹת ט']. ²⁹ לְד. 'זוֹ
 פְּרָצוּפִים' עִם ט' הָאוֹתִיּוֹת וְהַכּוֹלָל בְּגִימְטְרִיא

תַּכְכּוּט, כְּמִנִּין 'עֲצֵי שָׁטִים' ²⁷ ח. אימא עילאה
 נקראת 'מי', על דרך שפירש בפרדס רמונים (שער כג
 פ"א): 'מי' פירש הרשב"י ע"ה בזהר (בדלשית ב): כי
 שם זה בבנינה ומורה על שהיא נעלמת שצודק בה
 לשון שאלה מי היא. עכ"ל [הזוהר]. וזהו בבנינה
 שיש בה גילוי יותר מן החכמה, וכבר אפשר לשאול
 'מי הוא', אמנם אינה מושגת כמו המידות בגילוי
 גמור, ועל כן הדבר נשאר בגדר שאלה 'מי'.
²⁸ המלכות נקראת 'ים', והטעם מבואר בשערי
 אורה (שער ב) וזה לשונו: ולפעמים נקרא שם אדני'
 [שהוא במלכות] בכינוי 'ים', והטעם כי כל מיני
 הבריכות והשפע והאצילות נמשכים אליו כדמיון
 הנחלים. וזהו סוד 'כל הנחלים הולכים אל הים'
 (קהלג ב ט). ולשון 'ים' הוא הקרקע המחזיק את המים,
 כאמרו (שע"ה ב ט) 'וכמים לים מכסים', ואומר (בדלשית
 ב ב) 'ולמקוה המים קרא ימים', הרי בית קיבול
 המים נקרא 'ים'.

ב'ריחם'
 לשון
 בריחה
 ולשון
 חיבור

וְזֶהוּ יוֹחַמֶּשֶׁה בְּרִיחִים לְקִרְשֵׁי צֹלַע הַמִּשְׁכָּן הַשְּׁנִית', הִיא הַמְּלָכוֹת שֶׁקְּשׁוּרָה גַּם כֵּן עִם הַמִּשְׁכָּן שֶׁהוּא אֲרִיךְ אֲנָפִין כְּאִמּוֹר:

וְעוֹד, תְּשׁוּבָה רְאשֵׁי תְבוּנוֹת שֶׁלֹּשׁ תְּבוּנוֹת הַמִּשְׁה, וְזֶהוּ הַרְמֵז בְּמִלַּת תְּשׁוּבָה, תְּבוּנוֹת שֶׁלֹּשׁ וְשֵׁתִי בִּינוֹת ה', כְּלוֹמֵר אֲמֵא עֲלָאָה שֶׁהִיא ה"א רֵאשׁוֹנָה שֶׁל שֵׁם הַיְיָ"ה, תִּדְעַ נְקִרְאֵת אֲמֵא ה':

לָמָּה נִקְרְאֵת ה"א שֶׁחֲשׁוּבוֹנָה חֲמִשָּׁה, מִשׁוּם שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁלֹשׁ תְּבוּנוֹת וְשֵׁתִי בִּינוֹת שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה, וּמִשׁוּם הִכִּי נִקְרְאֵת ה"א שֶׁהִיא חֲמִשָּׁה. וְזֶהוּ הַרְמֵז בְּמִלַּת תְּשׁוּבָה, תְּבוּנוֹת שֶׁלֹּשׁ וְשֵׁתִי בִּינוֹת ה', דִּהְיִנוּ מִשׁוּם הִכִּי נִקְרְאֵת אֲמֵא ה':